Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS BESLUT (sjätte avdelningen)

den 6 maj 2020*

”Begäran om förhandsavgörande – Artikel 99 i domstolens rättegångsregler – Stöd som ges av en medlemsstat – Beslut av Europiska kommissionen genom vilket en stödordning förklaras oförenlig med den inre marknaden – Nationell lagstiftning enligt vilken stöd enligt den godkända stödordningen endast får beviljas under förutsättning att ett villkor är uppfyllt, som inte uppställs i kommissionens beslut”

I de förenade målen C-415/19–C-417/19,

angående tre beslut att begära förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, från Corte suprema di cassazione (Högsta domstolen, Italien), av den 4 december 2018, som inkom till domstolen den 28 maj 2019, i målen

Blumar SpA (C-415/19),

Roberto Abate SpA (C-416/19),

Commerciale Gicap SpA (C-417/19)

mot

Agenzia delle Entrate

meddelar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden M. Safjan samt domarna J.-C. Bonichot (referent), ordförande på första avdelningen, och L. Bay Larsen,

generaladvokat: E. Tanchev,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– Blumar SpA och Commerciale Gicap SpA, genom G. Mameli, R. Esposito och R. Altieri, avvocati,

– Italiens regering, genom G. Palmieri, i egenskap av ombud, biträdd av G. De Socio, avvocato dello Stato,

* Rättegångsspråk: italienska.

– Europeiska kommissionen, genom P. Stancanelli och F. Tomat, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet enligt artikel 99 i domstolens rättegångsregler genom ett särskilt uppsatt beslut som är motiverat

följande

Beslut

1 Respektive begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 108.3 FEUF, proportionalitetsprincipen och kommissionens beslut C(2008) 380 av den 25 januari 2008 ”Statligt stöd N 39/2007 – Italien – Skattelättnad till förmån för nya investeringar i missgynnade områden” (nedan kallat beslutet av den 25 januari 2008).

2 Respektive begäran har framställts i tre mål mellan Blumar SpA, Roberto Abate SpA respektive Commerciale Gicap SpA, å ena sidan, och Agenzia delle Entrate (skattemyndigheten, Italien), å andra sidan. Målen rör skattemyndighetens beslut att neka dessa bolag en skattelättnad med stöd av en statlig stödordning som godkänts genom beslutet av den 25 januari 2008.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

3 I beslutet av den 25 januari 2008 fann Europeiska kommissionen att den stödordning som inrättats genom legge n. 296 contentente ”Disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale dello Stato (legge finanziaria 2007)” (lag nr 296 med ”bestämmelser om utformningen av statens årliga och fleråriga budget” (2007 års finanslag), av den 27 december 2006 (ordinarie tillägg till GURI nr 299 av den 27 december 2006) (nedan kallad lag nr 296/2006), om införande av en skattelättnad för förvärv av kapitaltillgångar avsedda för produktionsanläggningar i vissa regioner i södra Italien (nedan kallad den aktuella skattelättnaden), var förenlig med den inre marknaden enligt artikel 87.3 a och c EG.

Italiensk rätt

4 Den aktuella skattelättnaden infördes genom punkterna 271–279 i den enda artikeln i lag nr 296/2006, från och med den beskattningsperiod som följde efter den beskattningsperiod som pågick fram till den 31 december 2006 och fram till utgången av den beskattningsperiod som pågick fram till den 31 december 2013.

5 Bestämmelserna i punkt 1223 i den enda artikeln i denna lag upphävdes, men återinfördes i oförändrad lydelse i artikel 16a.11 i legge n. 11 che reca norme generali sulla partecipazione dell’Italia al processo normativo dell’Unione europea e sulle procedure di esecuzione degli obblighi comunitari (lag nr 11 om allmänna bestämmelser om Italiens deltagande i Europeiska unionens lagstiftningsprocess och om verkställighetsförfaranden), av den 4 februari 2005 (GURI nr 37 av den 15 februari 2005) (nedan kallad lag nr 11/2005). Dessa bestämmelser har följande lydelse:

”Mottagare av stöd i den mening som avses i artikel 87 i EG-fördraget kan endast komma i åtnjutande av sådana förmåner om de, i enlighet med artikel 47 i den konsoliderade lagen i [decreto del Presidente della Repubblica n. 445 (presidentdekret nr 445) av den 28 december 2000, (ordinarie tillägg till GURI nr 42 av den 20 februari 2001)] och enligt förfarandet i det premiärministerdekret som ska

offentliggöras i *Gazzetta Ufficiale*, försäkrar att de inte har mottagit och därefter underlåtit att återbetala eller på ett spärrat konto deponera stöd som förklarats olagliga eller oförenliga av Europeiska kommissionen, enligt vad som anges i det dekret som avses i denna punkt.”

6 I decreto del Presidente del Consiglio dei ministri (premiärministerdekret) av den 23 maj 2007 (GURI nr 160 av den 12 juli 2007) regleras villkoren för upprättandet av den försäkran ”i stället för en notariatshandling” som avses i föregående punkt (nedan kallad försäkran på heder och samvete). I artikel 4.1 i dekretet föreskrivs att denna försäkran ”ska omfatta det stöd som Europeiska kommissionen har beslutat om ska återkrävas, enligt följande beslut:

a) kommissionens beslut av den 11 maj 1999 … om de stödordningar som Italien har genomfört för sysselsättningsfrämjande åtgärder i form av förmåner som beviljas vid ingående av utbildnings- och anställningsavtal …

b) kommissionens beslut av den 5 juni 2002 om statligt stöd i form av de skattebefrielser och lån med reducerade räntesatser som Italien beviljat till förmån för allmännyttiga företag med offentligt majoritetsaktieinnehav …

c) kommissionens beslut av den 30 mars 2004 … om den stödordning som Italien har genomfört avseende brådskande sysselsättningsfrämjande åtgärder …

d) kommissionens beslut av den 20 oktober 2004 … om den stödordning som Italien har genomfört till förmån för företag som gör investeringar i kommuner som drabbats av naturkatastrofer under år 2002 …”

7 I artikel 2 i decreto legge n. 97 (lagdekret nr 97) av den 3 juni 2008, som omvandlats till lag och ändrats genom legge n. 129 (lag nr 129) av den 2 augusti 2008 (GURI nr 180 av den 2 augusti 2008), fastställs den övre gränsen för tillgängliga medel för de olika år som stödet utbetalas och innehåller bestämmelser om förfarandet för att få tillgång till den aktuella skattelättnaden genom att, för investeringsprojekt som redan hade genomförts när lagdekretet trädde i kraft, bland annat föreskriva en skyldighet för de berörda att inom en viss frist inkomma med ett formulär till skattemyndigheten, vid äventyr av indragning av stödet, vilket formulär gäller som en ansökan om beviljande av nämnda skattelättnad.

Målet vid den nationella domstolen, tolkningsfrågan och förfarandet vid domstolen

8 De faktiska omständigheterna i de tre målen vid den nationella domstolen är i tillämpliga delar identiska i målen C-415/19–C-417/19. De kan sammanfattas enligt följande.

9 Klagandena i de nationella målen ansökte var för sig hos skattemyndigheten om att få komma i åtnjutande av den aktuella skattelättnaden.

10 Skattemyndigheten avslog deras respektive ansökningar med motiveringen att de inte hade bifogat försäkran på heder och samvete.

11 Klagandenas överklaganden av dessa beslut ogillades såväl i första som i andra instans.

12 I sina respektive överklaganden till den hänskjutande domstolen, det vill säga Corte suprema di cassazione (Högsta domstolen, Italien) gjorde klagandena gällande att såväl artikel 108.3 FEUF som beslutet av den 25 januari 2008 och proportionalitetsprincipen hade åsidosatts.

13 Den hänskjutande domstolen vill få klarhet i om den italienska lagstiftning som är i fråga i det nationella målet är förenlig med unionsrätten, dels eftersom den aktuella skattelättnaden kan nekas enbart av det skälet att sökanden har erhållit ett stöd som av kommissionen har förklarats oförenligt med den inre marknaden av kommissionen, utan att sökanden med nödvändighet formellt har ålagts att återbetala stödet, dels eftersom det inte rör sig om enbart ett uppskov med utbetalningen av ett nytt stöd, utan om ett definitivt avslag på ansökan. I detta avseende vill den hänskjutande domstolen även få klarhet i om den nationella lagstiftningen är förenlig med proportionalitetsprincipen.

14 Mot denna bakgrund beslutade Corte suprema di cassazione (Högsta domstolen, Italien) att vilandeförklara målet och ställa följande fråga, som är identisk i de tre nationella målen, till EU-domstolen:

”Är den enda artikeln punkt 1223 i lag [nr 296/2006] (nu artikel 16a.11 i [lag nr 11/2005]) och ministerrådets dekret av den 23 maj 2007 förenliga med [unionens] rättsordning, mot bakgrund av artikel [108.3] FEUF, såsom den tolkats i [dom av den 15 maj 1997, TWD/kommissionen (C-355/95 P, EU:C:1997:241)], med beslutet [av den 25 januari 2008] och med den unionsrättsliga proportionalitetsprincipen?”

15 Domstolens ordförande beslutade den 28 juni 2019 att förena målen C-415/19–C-417/19 vad gäller det skriftliga förfarandet och beslutet.

Tolkningsfrågan

16 Om svaret på frågan i en begäran om förhandsavgörande klart kan utläsas av rättspraxis eller inte lämnar utrymme för rimligt tvivel, får domstolen – enligt artikel 99 i dess rättegångsregler – på förslag av referenten och efter att ha hört generaladvokaten, när som helst avgöra målet genom särskilt uppsatt beslut som är motiverat.

17 Denna bestämmelse ska tillämpas i förevarande mål.

18 Den hänskjutande domstolen har ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida artikel 108.3 FEUF, beslutet av den 25 januari 2008 och proportionalitetsprincipen ska tolkas så, att de utgör hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken beviljandet av ett statligt stöd enligt en stödordning som införts av denna medlemsstat och som godkänts genom nämnda beslut är underkastat ett uttryckligt krav på att sökanden inte har mottagit stöd som av kommissionen förklarats vara olagligt och oförenligt med den inre marknaden, som varken har återbetalats eller deponerats på ett spärrat konto, även i avsaknad av ett uttryckligt återbetalningskrav och trots att beslutet i fråga inte uttryckligen uppställer ett sådant krav.

19 Det framgår av domstolens praxis i den dom av den 15 maj 1997, TWD/kommissionen (C-355/95 P, EU:C:1997:241) som den hänskjutande domstolen har hänvisat till i sina beslut om hänskjutande och i sin fråga, att kommissionen har rätt att som villkor för utbetalningen av ett nytt stöd kräva återbetalning av stöd som förklarats olagligt och oförenligt med den inre marknaden. Domstolen har nämligen slagit fast att kommissionen dels är behörig att beakta den eventuella kumulerade effekten av tidigare olagliga stöd som inte har återbetalats och nya stöd, dels kan konstatera att ett nytt stöd är förenligt med den inre marknaden endast om de uppgifter som den förfogar över gör det möjligt för den att dra en sådan slutsats (se, för ett liknande resonemang, beslut av den 21 januari 2010, Iride och Iride Energia/kommissionen (C-150/09 P, ej publicerat, EU:C:2010:34, punkt 70).

20 I förevarande fall framgår det av de handlingar som ingetts till domstolen att kommissionen i sitt beslut av den 25 januari 2008 beaktade att det i den nationella lagstiftning som är i fråga i det nationella målet föreskrivs att en sökande som har mottagit stöd som av kommissionen förklarats vara

olagligt och oförenligt med den inre marknaden inte ska beviljas den aktuella skattelättnaden när vederbörande är föremål för en begäran om återbetalning och stödet inte har återbetalats eller deponerats på ett spärrat konto.

21 Det ska konstateras att denna nationella lagstiftning, trots att den är avsedd att säkerställa att de villkor som domstolen uppställde i dom av den 15 maj 1997, TWD/kommissionen (C-355/95 P, EU:C:1997:241), trots allt innehåller mer restriktiva villkor, eftersom den föreskriver att utbetalning av det statliga stödet ska vägras enbart av det skälet att sökanden inte har ingett en försäkran på heder och samvete, oberoende av huruvida sökanden faktiskt har mottagit ett stöd som förklarats olagligt och oförenligt med den inre marknaden eller, i förekommande fall, huruvida sökanden är föremål för en begäran om återbetalning av detta stöd.

22 Ett sådant krav påverkar emellertid varken de skyldigheter som anges i den domen eller ändrar den stödordning som godkändes genom beslutet av den 25 januari 2008. Detta krav kan således inte påverka frågan huruvida denna ordning är förenlig med den inre marknaden och kan därför inte anses strida mot detta beslut.

23 Såsom kommissionen har gjort gällande i sitt skriftliga yttrande är medlemsstaterna enligt artikel 108.3 FEUF skyldiga att anmäla sina planer på statligt stöd till kommissionen innan de genomförs, men däremot är de inte skyldiga att bevilja stöd, även om det ingår i en stödordning som godkänts genom ett beslut av kommissionen. Ett sådant beslut har endast till syfte och verkan att godkänna en stödordning genom att förklara den förenlig med den inre marknaden och innebär inget som helst tvång för den berörda medlemsstaten att genomföra den (se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 november 2008, Foselev Sud-Ouest, C-18/08, EU:C:2008:647, punkt 16, dom av den 20 maj 2010, Todaro Nunziatina & C., C-138/09, EU:C:2010:291, punkt 52, och beslut av den 30 maj 2018, Yanchev, C-481/17, ej publicerat, EU:C:2018:352, punkt 22).

24 Kommissionens beslut att godkänna en statlig stödordning utgör följaktligen inte hinder för att den berörda medlemsstaten behåller möjligheten att neka stöd enligt denna stödordning (se, för ett liknande resonemang, beslut av den 30 maj 2018, Yanchev, C-481/17, ej publicerat, EU:C:2018:352, punkt 22).

25 Med hänsyn till det system för handläggning av ansökningar som införts och den övre gränsen för tillgängliga resurser påverkas inte heller denna slutsats av att beslutet att, i avsaknad av en försäkran på heder och samvete, inte bevilja den aktuella skattelättnaden är slutgiltigt.

26 Under dessa omständigheter kan ett sådant krav inte heller anses strida mot proportionalitetsprincipen.

27 Tolkningsfrågan ska följaktligen besvaras enligt följande. Artikel 108.3 FEUF, beslutet av den 25 januari 2008 och proportionalitetsprincipen ska tolkas så, att de inte utgör hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken beviljandet av ett statligt stöd enligt en stödordning som införts av denna medlemsstat och som godkänts genom nämnda beslut är underkastat ett uttryckligt krav på att sökanden inte har mottagit stöd som av kommissionen förklarats vara olagligt och oförenligt med den inre marknaden, som varken har återbetalats eller deponerats på ett spärrat konto, även i avsaknad av ett uttryckligt återbetalningskrav och trots att beslutet i fråga inte uttryckligen uppställer ett sådant krav.

Rättegångskostnader

28 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (sjätte avdelningen) följande:

Artikel 108.3 FEUF, kommissionens beslut C(2008) 380 av den 25 januari 2008, ”Statligt stöd N 39/2007 – Italien – Skattelättnad för nya investeringar i missgynnade områden”, och proportionalitetsprincipen ska tolkas så, att de inte utgör hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken beviljandet av ett statligt stöd enligt en stödordning som införts av denna medlemsstat och som godkänts genom nämnda beslut är underkastat ett uttryckligt krav på att sökanden inte har mottagit stöd som av Europeiska kommissionen förklarats vara olagligt och oförenligt med den inre marknaden, och som varken har återbetalats eller deponerats på ett spärrat konto, även i avsaknad av ett uttryckligt återbetalningskrav och trots att beslutet i fråga inte uttryckligen uppställer ett sådant krav.

Underskrifter